

Gabriel Kelemen

COLECTIA ACADEMIS

ARHETIPUL SFERĂ-VORTEX

Influențe asupra culturilor umane
VIBRAȚIE - FORMĂ - SIMBOL

Editura * *E*urostampa

Timișoara, 2014

Colecția ACADEMIS

Coordonator de colecție: Prof. univ. dr. Daniela Constantin

Conducător doctorat: Prof. univ. dr. Alexandra Ionescu Titu

Referent științific:

Prof. univ. dr. Constantin Prut

Coperta: Armand Acca

Editura Eurostampa

Timișoara, Bd. Revoluția din 1989 nr. 26

Tel/Fax: 0256 204 816

edituraeurostampa@gmail.com

office@eurostampa.ro

www.eurostampa.ro

Tipărit la Eurostampa

© 2014 Gabriel Kelemen

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KELEMEN, GABRIEL

Arhetipul sferă-vortex. Influențe asupra culturilor umane.

Vibrație – formă – simbol / Gabriel Kelemen. – Timișoara : Eurostampa,
2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-569-719-5

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
Introducere	9
PARTEA I	
Universalitatea principiului sferă-spirală	13
Noțiuni introductive	15
I.1. Regăsirea sferei și spiralei în natură	20
I.2. Relația sferă-spirală în macrocosmos și microcosmos	27
I.3. Simbolistica sferă-spirală în civilizația umană	54
PARTEA II	
Vibrație-Formă-Simbol	67
II.1. Vibrație-materie	69
II.2. Vibrație-formă-simbol	75
II.3. Experimente	107
PARTEA III	
Arhitectura haosului	117
III.1. Haosul	119
III.2. Arta - armonie, hazard, haos	141
III.3. Teoria haosului	147
III.4. Relația haos-cosmos	149
Concluzii	167
Index figuri	171
Bibliografie selectivă	175

Cuvânt înainte

Aparținând generațiilor debutate în ultimul deceniu al secolului XX, Gabriel Kelemen este unul dintre cei mai reprezentativi artiști experimentalisti români, iar creațiile sale, actualizate în laboratorul-atelier și cu existență efemeră, sunt transpuse fotografic, filmate și transpuse digital. De la desene - ca schițe de proiect și instanțe surprinse în timpul acțiunilor configurative - la filmele și narațiunile digitale, ceea ce prezintă artistul, preocupat de instanțele mimesisului și natura profundă a emergenței formelor, este tocmai procesualitatea ce reiterează codurile generatoare de formă/ de existență.

Această complexitate față de jocurile prospective ale relaționării efemere cu forma sunt captivante pentru artistul în căutarea unor coduri formative, ce ar trebui să lege toate palierele unei realități în permanentă multiplicare, fiind diferențiată în devenirea sa actualizantă, subordonată însă unei ordini, unei structuri în act.

Mase fluide sau vâskoase, pulberi fine, sunt expuse de artist unor frecvențe sonore, unor fluxuri energetice, care le induc diverse configurații cu un control deschis interogativ față de raporturile dintre ritmuri și frecvențe și tipologile grupărilor de unități elementare.

Acest joc nu este gratuit, sculptorul urmărind relația dintre formele sferice și configurațiile poliedrale derivate din aglutinările lor, apoi de relațiile configurative dintre sfere și spirale, mediate de intervalul poliedral. Pornind cercetarea de la formele naturale în care transpare explicit suportul unei geometrii generative clare (nu pure și exacte) spre dinamismele inframateriale, într-un prim proiect preocupat de etapele configurative de la amorf la organizat, el urmărește apoi, după un popas în cercetarea haosului ca instanță proteică, depozitul latent de configurații înfinit, pentru a reface drumul de la microcosmosul rezident în disponibilitatea materiei spre forma recognoscibilă, de la anorganic la proliferativitatea funărilor organice.

Artistul urmărește distanțele configurării, întâlnind în desfășurarea lor punctele nodale în care traseele reacției la stimulările energetice se orientează spre pattern-uri formale din clase de formalizare operante în expresivitatea discursului naturii. Astfel, între frecvențele de 45 și 150 Hz, din dinamicile amorfului se construiește o mască antropoformă secvențială, din zona unor trasee spiraloide, cuprinzând ochii cu ancadramentul lor, nasul și o porțiune frontală. "Dinamica curenților animați de undele sonore interferențiale ce antrenează și mențin anvelopa câmpului morfoacustic, situează această mască umanoidă ca unic model experimental în similitudine directă cu apariția și dezvoltarea fetală a feței umane". Dar nu aceste variante de Alife sunt ținta căutărilor lui Gabriel Kelemen, ci acea schemă discursivă, procesual formală bazată pe instanțe configurative inevitabile, care ar avea caracterul unui limbaj/ unei scrieri în care se înrădăcinează limbajul simbolic, repertoriile simbolice și semnele incorruptibile ale unui alfabet situat în afara simplificărilor sau proliferărilor și distorsiunilor aleatorii, dependente cultural. Ca instrumente ale cercetării, are la dispoziție tipologile acestei materii predicative și tipologile energetice, de la ritmurile simple sau sofisticate din universul sonor, la fluxurile sinusoidale obținute cu ajutorul unor sfere concave, închise de o membrană sensibilă, la undele staționare.

Prof. univ. dr. Alexandra Ionescu Titu

Introducere

Dacă arta reprezintă, la nivel individual, preluarea și dobândirea unui set de valori operante individualizate, atunci afinitatea personală pentru un principiu, set de valori se deduce ca și rezultanta interacțiunii individ-fenotip, totalitatea influențelor exterioare conlucrând sinergic.

Contextualitatea environmentală reprezintă pentru majoritatea artiștilor o sursă de inspirație reflexivă urmată de digerarea, conceptualizarea și exteriorizarea, desigur cu amprenta personalizată, a progeniturii artistice ce devine din onirismul ideatic personal, obiect exteriorizat în urma actului creator.

Structurată în trei părți principale ce se subîmpart la rândul lor în alte trei subcapitole, lucrarea clasifică întreaga diversitate morfologică, atât în registrul efemerității statice cât mai ales urmărind demersul complexităților devenirilor cosmogenice dinspre macro spre microcosmos.

Matricea generativă morfodinamică din care și prin care pe întreg palierul spectral al octavei formei, începând de la sferă, se manifestă plenar spiralic și revine alternant la sferă în străfundurile ultime insondabile ale microcosmosului, relevă diversitatea unitară decursă din urmărirea lanțului causal alternant indisolubil, format de principiul *sferă-spirală*, ce se instituie ca liant arhetipal subiacent devenirilor morfologice.

Partea I urmărește trecerea de la mare la mic ce decriptează urmărind traseele devenirilor formale, parcurgând abundenta varietate dimensională a galaxiilor, urmată ierarhic de diversitatea tipologiilor stelare, survolând metamorfozele devenirilor până în preajma evanescență a limitei Planck unde nisiparea formei atinge vacuumul vibrant.

În partea a doua întâlnim inferențele fenomenologice dintre *ritm*, *vibrație*, *formă* și în final *limbaj*, cu efect modelator, compunerile ternare generatoare sincrone ale armoniilor secvențiale atât naturale, mineral-biologice cât mai ales urmărirea lor la nivelul cronologiilor culturale, legate de metamorfozele artefactului uman în contextul interpătrunderilor culturale.

Prin legătura indisolubilă a triumviratului *sferă-spirală-limbaj simetric* pe un alt palier conceptual cu triada *vibrație-formă-simbol*, ambele devin interval manifest al joncțiunilor și juxtăpunerilor interferente dintre *vibrație-informație-formă*.

Introducerea temporalității alături de nașterea și moartea formei atât la nivelul universului fizical cât și biologic situează devenirea și destructurarea formei ca subterfugiu efemer, suport al limbajului ce operează în subsidiar aparența formală devenită astfel lanț causal simbolic.

Clarificarea ierarhiilor originii și consubstanțialității formei cu algoritmul limbajelor naturale, grefate indisolubil sinergiilor fenomenale, situează forma ca rezultat al interferențelor undelor staționare în conjuncție cu inferențele simbolice induse de limbaj.

Partea finală pune în discuție întreaga structură cosmicizată din primele două părți, prin introducerea haosului ca liant indispensabil al acesteia. Analizarea structurilor aleatoare ca sursă apriori germinațiilor creatoare pre-cosmicizate ale haosului, sediu al convulsiilor abisale, matrice polară a cosmosului, conturează ambiguitățile precosmogonice instituindu-se ca alternativă complementară simetricii, ordinii, rațiunii.

În fine, decurgând din cele enumerate, se ilustrează elaborarea prin experimentare directă a unor lanțuri cauzale clare și se evidențiază congruența tripartită ce definește axiologic alfabetul morfologic natural precum și coincidențele formale decurse din concretețea experimentării, ce dă consistență, obiectivând în același timp constructul conceptual al unui nou cod al formei ce leagă computațional limbajele naturale de algoritmi limbajului plastic.

Infuziile conceptuale se regăsesc în întreaga diversitate stilistică a propriei creații întregite firesc de influența directă dată de natura efemeră a experimentului. Se întregesc astfel plener dimensiunile creative, redimensionând spectrul valențelor interdisciplinare, coagulând itinerariile congruente iscate între experiment, structură, ritm și volumetrie sculpturală, întregite de ilustrarea prin desen a relației tripartite dintre experiment, demers ilustrativ și forma tridi-mensională.

Creația proprie, decursă din confluența sinergică a experimentării artistice dinamice, ce conduce în fine la elaborarea volumului sculptat, se află astfel situată în simbioză conceptuală cu unitatea matricială cinetică dintre gestual și experimental, uzând deopotrivă de iraționalul haotic cât și de conceptualismul geometric fractal al rigorii raționale.

Pe tărâmul teoretizării relaționării dintre artă, știință și muzică, ilustrul lingvist Piu Șerban Coculescu¹, tratează pe larg similitudinile și diferențierile subtile dintre acestea și elaborează crearea unei teorii matematice a ritmului artei. Savantul pleacă de la premiza unității profunde și indisolubile a creației umane, indiferent de domeniul în care ea se manifestă: artă sau știință.

Ritmicitatea subîmparte armonic eșantioanele temporalităților fugare. Similar, în spațiu, simetriile, ritmuri înghețate, geometricul încremenit al pavajului echipartițiilor armonice orientale ori diversitatea fracturată a structurilor alături de diversitatea poliedrală, timpul și spațiul ritmat, devin astfel complementarități armonice reunite plener prin experiment.

La acest nivel geometriile generative se contopesc cu cinetismul temporalităților ritmate ce acompaniază etapele transformării operând dinamic asupra materiei prime constituite din cele patru elemente ce trec bidirecțional dintr-una în alta devenind astfel poate o singură substanță, unificată ori separată doar de potențialitatea energiei conținute ori disipate în tumultul variilor transformări.

Dinamica subiectivă a setului de valori, personalizarea egocentrică, dezvoltă și întreține originalitatea caracteristică stilului propriu.

Arta, prin modul său de conceptualizare manifestă, devine astfel o formă de cunoaștere (cunoașterea artistică) creațiile proprii fiind argumente ce susțin și confirmă valabilitatea setului de valori personale, căutând să inoculeze prin noutate, inedit și nemaivăzut propriul crez artistic.

Tropismul și afinitatea spre valori morale sau decadente, definesc procentualitatea spectrului individual psihologic ca sursă generatoare de creații armonice sau, din contră, a manifestărilor decadente, grotești, obscene, toate aflate sub auspiciile dizarmoniei.

Diateza armonie-dizarmonie și manifestarea în plan artistic induc în mod inevitabil o selecție afină a rezonatorilor specifici fiecărei categorii, mesajele decadente, scabrosul șocant, deghizat în masca protestului prin artă, derutează până la stupeoare consumatorul de artă clasic, obișnuit cu arta armonică ce transmite emoții pozitive și care înalță spiritual.

Muzica și gradul de melodicitate sunt în strânsă legătură cu alternanța compunerii acordurilor armonice ce domină compoziția muzicală. Astfel, zgomotul în muzica psihedelică acompaniat de acorduri distonante se traduce la nivelul receptorului prin inducerea unor stări de disconfort psihic și chiar fizic. Lipsa acordurilor armonice se răsfrânge direct asupra efluviilor sonore, privându-le de încărcătura emoțională (bucurie, tristețe).

¹ Piu-Șerban Coculescu, n. 1902, București - d. 1953, Paris; scriitor și lingvist român, cunoscut și sub pseudonimul Pius Servien.

În artele vizuale, dozarea raportului acord-dizacord la toate nivelurile expresiei artistice transmite privitorului o încărcătură armonică constructivă ce satisface în plan emoțional sau, din contră, indispuce, oripilează violând pudoarea sensibilității afective prin stridență, obscenitate, blasfemie, dizgrație (lipsa armoniei).

Kitsch-ul, pe de altă parte, imită superficial și strident arta armonică și în mică măsură arta dizarmonică (cu încărcătura dominant dizgrațioasă). Aceasta dublă constrângere a artei cu încărcătură armonică, a subminării autenticității și confuzării prin fals, imitație (bagatelizarea prin multiplicarea ieftină de tip kitsch) cu contrapunerea alternativei artei deviate, decadente, dizarmonice, dar autentice (ne-kitsch) derutează consumatorul de artă neavizat, care se lasă sedus de dragul autenticității, acceptă și devine adeptul artei dizarmonice îmbrățișând grotescul, urâtul autentic, macabru, obscenul, blasfemicul, maleficul.

Revenind la influența nefastă psihică și fizică a dizarmoniei, zgomotului, cât și atrofierea până la anulare a afinității selective pentru armonie și raport armonic (secțiunea de aur), voi aminti un experiment bine cunoscut. Acesta a fost realizat pe un lot de trei plante din aceeași specie, a căror dezvoltare a fost monitorizată până la maturizare (30 de zile) și comparate cu o plantă martor ce nu a fost influențată acustic.

Plantele au fost așezate în câte un acvariu și supuse permanent unei influențe muzicale, astfel: în acvariul nr. 1 muzică de J. S. Bach, în acvariul nr. 2 muzică country, iar în acvariul nr. 3 Heavy Metal.

După o lună, în acvariul cu muzică de Bach planta avea un aspect vîguros, cu frunze bine dezvoltate, iar partea aeriană se deplasase învâluind parcă sursa sonoră sfidând sursa de lumină dispusă central (identică la cele trei incinte).

În acvariul nr. 2, planta avea un aspect normal, fiind ceva mai redusă dimensional față de planta martor. În cel de-al treilea acvariu (muzica cu procent ridicat de zgomot) planta prezenta tulpini lungi subțiri deformate, cu frunze mici chircite și rare, multe dintre ele subdezvoltate, ce cădeau prematur.

Influențele nefaste ale zgomotului și demonstrarea indubitabilă a repulsiei instinctive, fiziologice (naturale) a plantelor față de dizarmonie, cât și transgresarea influențelor nefaste asupra fizicului și psihicului uman limpezesc și orientează atenția către o abordare mai atentă vizavi de așa zisa libertate totală de exprimare artistică prin creație, cu amendamentul că nu orice idee novatoare este și beneficiara unui raport armonic. Mai precis, ceea ce nu prezintă suficientă încărcătură armonică (nu există lucrare cu încărcătură armonică sau dizarmonică totală) se situează ușor în zona nonartisticului, dar de multe ori cu pretenții artistice.

Hipocrate, părintele medicinei, afirma încă din antichitate că „*nu există otrăvuri, ci doar doze*”. Această afirmație, demonstrată pe deplin în practica farmaceutică, în homeopatie, confirmă întărind convingerea că legile universale ale rapoartelor armonice (secțiunea de aur) se regăsesc pe deplin în arta bazată pe legile armoniei.

Frustrările, angoasele, alienările, suferințele individuale se răsfrâng asupra constelației psihologice transpărând direct în polisemantismul imprimat operei de artă. Pe de altă parte sentimentele cu încărcătură pozitivă pasează operei de artă un grad de armonie, inducând receptorului stări contemplative ce conduc la emoții pozitive și astfel armonia imprimată operei se transferă consumatorului de artă.

Nebunia, frustrarea, panica, se transmit inducând emoții negative. Libertatea cvasitotală în exprimarea plastică deviantă uzează de elemente situate de obicei în contexte compoziționale normale (peisaje, flori, pajiști înflorite, îngeri etc.) ce suferă reconfigurări dramatice, alăturări alienate ce terfelesc inocența și blasfemiează confuzând până la anulare, deconstruind și reconturând eronat eșafodajul simbolic.

Reconfigurarea fantasticului, lezarea misterului, pervertirea oniricului din vis frumos în halucinatoriu obsesiv și coșmar, toate executate cu măiestrie și având un grad înalt de plasticitate, derutează prin calitate plastică, dar concomitent induc un mesaj deviant. Mai exact, o operă de artă, dacă este înzestrată cu un grad înalt de plasticitate, indiferent dacă transmite valori morale sau din contră, deconstruiește, reconstruind imoralul, șocantul și blasfemia, poate fi o operă artistică valoroasă.

Ergonomia simbolului, ecologia polisemantismului se instituie ca grilă conceptual menită să reitereze incipiențele denaturărilor, mutilărilor semnificațiilor simbolice situate la limita evanescentelor suave, la granița anvelopei dinamice specifice aurei comprehensive dintre concret și ambiguu ale simbolului privit ca sistem deschis.

Astfel, precum asumarea setului de convenții menține regula jocului, prin analogie la nivel genetic, operațiile simbolice ale algoritmului limbajului biochimic operează după regulile unui matrix bine determinat și, evident, nu aleatoriu. Prin urmare, la nivelul limbajelor simbolice umane naturale ori artificiale operează reglementări clare și mai puțin clare ce se osifică în devenirile permanente ale sistemului deschis lingvistic.

Periplul conceptualizărilor urmărește pas cu pas analizând diversitatea devenirilor, surprinzând elementele esențiale ce concură simultan și indisolubil la întreaga varietate morfo-dinamică, urmărind insertările arhetipale infuzate cultural la nivelul artefactului aparținând civilizației umane, aprofundând relaționările conexe dintre arta gestuală și arta cinetică al căror liant îl reprezintă prin excelență experimentul.